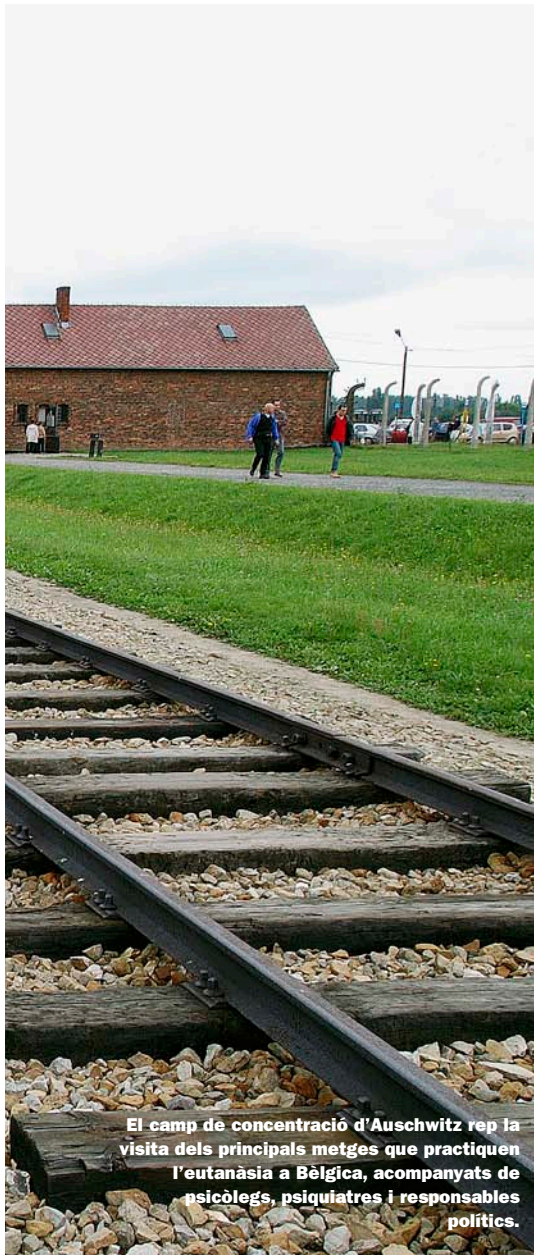

L'home que té centenars, potser milers de persones a la consciència, estudia el seu camp de treball amb gran precisió. A Londres va visitar el primer hospici modern del món, a Escòcia la primera casa mortuòria i va volar fins a Moscou per conèixer millor com tractar amb malalts terminals i com afronten la mort. Ara té un altre viatge d'estudi a Polònia. Wim Distelmans, especialista en eutanàsia i medicina pal·liativa, està nerviós. No ha dormit bé, s'havia despertat d'hora. La perspectiva d'anar a Auschwitz l'intranquil·litza.

Els estudiants de la mort

Els principals metges eutanasisistes belgues visiten el camp de concentració d'Auschwitz. Volen aprendre què és l'amor a l'indret de l'odi. A l'abisme del menyspreu a la humanitat parlaran de llibertat i d'humilitat. Un viatge a l'extrem de les consciències en blanc i negre.

El camp de concentració d'Auschwitz rep la visita dels principals metges que practiquen l'eutanàsia a Bèlgica, acompanyats de psicòlegs, psiquiatres i responsables polítics.

Un matí d'octubre, Distelmans, de seixanta-dos anys, espera a l'aeroport de Brussel·les a la porta A52. Té els ulls blaus, el cabell gris i el clatell encogit. Porta una jaqueta de pell marró per sobre d'una samarreta, pantalons d'excursionisme i una bufanda de ratlles blaves i blanques. Distelmans és més alt que la gent del seu voltant. I també més silencios. Li han trucat poques hores abans. Una amiga, supervivent d'un camp de concentració i guia del viatge a Auschwitz, no podrà venir perquè està refredada.

Distelmans es mira la gent que se li acosta. Diu: "Bon dia, com va?", els

pica a les espatlles, fa dos petons a les dones. Els diu que no sap si l'absència de la seva guia té a veure amb la destinació del viatge de cinc dies a Auschwitz.

L'envolten unes setanta persones: metges, psicòlegs i infermeres belgues, la majoria dels quals també treballen en el camp de l'eutanàsia. Entre ells es troba el doctor Eric Vandevelde, que ha practicat l'eutanàsia a vint persones per desig exprés i que ajuda cada dia mares a donar a llum. També hi ha la senyora Colette, autora de la llei de l'eutanàsia belga que s'aprovà fa dotze anys; Manu Keirse, psicòleg, el qual ha escrit trenta-cinc llibres que parlen del dol; Bea Verbeeck, psiquiatra, la qual estudia la sol·licitud d'eutanàsia d'un maníaco-depressiu que a les seves fases positives perdia mil euros en el joc. Distelmans, president de la Comissió Estatal Belga d'Eutanàsia, ha convidat els seus col·legues a Polònia.

Vol reflexionar sobre una mort digna a Auschwitz. Aquest és el títol del viatge, imprès al fulletó, "Una mort digna". S'ocuparà de qüestions existencials. Del dret de decisió. De la por. De la llibertat. De què significa per a nosaltres. De fins on arriba. De fins on hauria d'arribar. De fins on pot arribar.

No hi va només Distelmans, sinó també un periodista belga amb maleta amb rodetes que espera a la porta i diu: "Vinc fins a Birkenau i quan reculli prou material, me'n torno". L'organitzador de BCD-Travel diu: "Normalment organitzo viatges per anar a veure partits de futbol". Una homeòpata: "Una persona en equilibri no necessita eutanàsia". Unes dones que tenen ganes de veure els paisatges pintorescs de Cracòvia. També hi va el fotògraf jueu Guy Kleinblatt, el qual té parents que van morir a Auschwitz i ho visitarà per primer cop amb els metges. A tota aquesta gent la uneix la seva posició favorable sobre l'eutanàsia i sobre una societat liberal.

Segueixen Distelmans a Auschwitz per aprendre més sobre el respecte per la humanitat. Volen trobar una resposta a la pregunta de per què és un dret fonamental poder decidir sobre la pròpia vida. Per què la voluntat humana ha de prevaler completament en aquest aspecte. Auschwitz és el contrari de tot

allò que esperen, on volen reflexionar sobre morir amb humilitat i amor.

Hi va haver protestes per aquest viatge. El portal britànic Daily Mail Online va dir que Wim Distelmans era el "Doctor Mort" i que el seu viatge era de mal gust. Els periodistes belgues van continuar la discussió. A Anvers van protestar jueus ultraortodoxos contra la descripció de Distelmans d'Auschwitz com a lloc inspirador. Li van dir "assassí professional". Distelmans també va rebre un missatge electrònic en alemany d'un erudit amb una sola paraula, "assassí". El representant del director de les instal·lacions commemoratives d'Auschwitz li enviarà un altre missatge quan acabi el viatge dient que "resulta inadequat l'intent d'associar la història d'Auschwitz amb el debat actual sobre l'eutanàsia".

En arribar a Cracòvia no hi ha cap núvol al cel i els espera un autobús blanc de dos pisos a l'aeroport. Distelmans surt per la porta de la zona d'arribades arrossegant una maleta vermella de cobertura dura. Encara no diu gran cosa, s'asseu al bus al pis de dalt, al costat de la seva xicoteta, Sonja, criminòloga de cabells rossos que estudia la degradació de la persona en l'empresonament. Distelman mira per la finestra. Quan surt el bus, li posa la mà sobre la cama.

Per la finestra es veuen cases grises i pobres. La pintura comença a saltar de les façanes. Es veu una paradeta on un home gras ven un frankfurt. El riu Vístula. Un castell en un turó. Uns coloms sota un arbre i moltes esglésies. Cracòvia és una ciutat visitada per milions de turistes cada any. Es mouen amb petits cotxes elèctrics descapotables a les portes dels quals diu en lletres vermelles "Ghetto", "Schindler's Factory" o "Last Minute Auschwitz Tour". Quan els alemanys van atacar la ciutat durant la Segona Guerra Mundial, van tancar els jueus al començament en un barri i al punt teòric d'escapatorià hi van col·locar filferros espinosos. "Benvinguts" comença el guia quan arriben els belgues i els fa passar al restaurant "Scandale Royal".

L'establiment estava decorat amb pelfa lila i miralls daurats a les parets. Les cambres porten minifaldilles i serveixen sopa de peix. A la cuina se sent el repicar dels plats i la vaixel·la.

Distelmans s'asseu, però no saluda ningú ni fa cap discurs. Una dona del grup diu: "Polònia és molt catòlica, potser no hi som benvinguts". Dirigeix l'esguard a la veïna i es pregunta si hi haurà més protestes. Mentrestant, Distelmans menja.

Coneix tots els retrets que li fan. Nota la desconfiança des que va anunciar el viatge a Auschwitz. El món té preguntes per a ell. Un metge partidari de l'eutanàsia hauria de visitar tal lloc? Li és realment necessari veure un camp de concentració per convèncer-se de la raó de ser de la seva feina? S'ha d'estudiar el patiment d'altri per alleugerir el dels altres? És cínic? Absurd? No és com si anassis al pol nord per aprendre alguna cosa sobre la calor? Com si es mirés el color negre per veure'n el blanc?

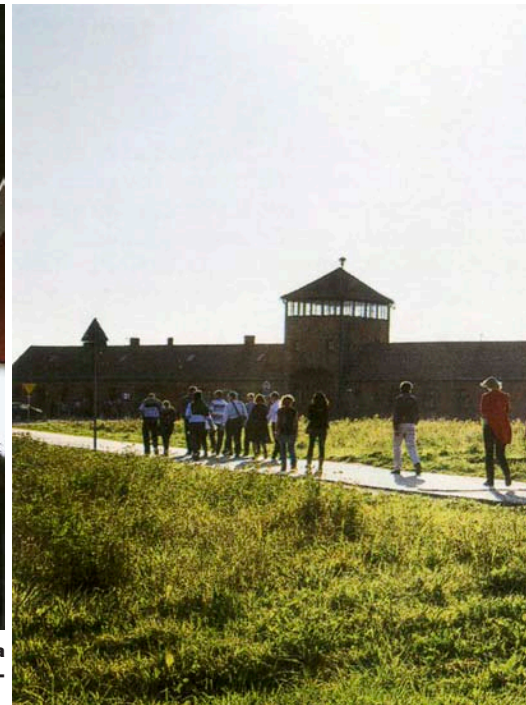
Dues setmanes abans, Distelmans va estar de visita al seu centre d'eutanàsia a Brussel·les. És un dels llocs de Bèlgica on la gent s'informa de l'eutanàsia. Els malalts passen l'estona, juguen a cartes, passen hores asseguts en una cadira i esperen no res. Quan un diu que morirà aviat i que en sap el dia i l'hora, els altres li fan una festa amb patates, cava i música.

Aquell dia, Distelmans estava relaxat i orgullós de la seva feina. Va parlar de pel·lícules de Wim Wenders que li agraden i va presentar la mopa antiastmàtica de l'oficina. Després va explicar algunes experiències de la seva terra. A Bèlgica està permès des del 2002 que un metge mati un malalt terminal si així és el seu desig. 1807 persones van rebre ajuda l'any passat per morir, un dos per cent de les defuncions. Des de fa uns quants mesos, el nens també ho poden sol·licitar, amb independència de l'edat. Tots els pacients de malalties incurables per als qui el sofriment s'hagi fet insuportable ho poden demanar. "Això, ho decideix únicament el pacient", va dir Distelmans. Deia que li feien pena els alemanys que no tenien prou diners per anar a morir a Suïssa. Aquells que hagin de morir per si sols, és clar. Davant d'un tren. Al bosc.

A Bèlgica qui sol·liciti l'eutanàsia ha de poder estar en plena capacitat de raonar. Haurà de fer constar per escrit la seva voluntat i l'ha d'expressar en repetides ocasions. Llavors examina el metge si la persona es troba a l'estadi final de la malaltia. Li explica quins

Els participants miren un documental de camí a Birkenau. A la dreta, el grup belga a Auschwitz-Birkenau: els metges que prenen la vida.

altres tractaments estan al seu abast. La llei preveu que el metge i el pacient quedin convençuts que no hi ha cap altra solució raonable. Si al pacient li falta poc per a la mort, dos metges hauran de posar-se d'acord. Si no es pot determinar quant de temps li queda de vida, s'haurà de demanar a tres metges.

Distelmans forma aquests metges que hauran de practicar l'eutanàsia. Ha creat la xarxa de metges LEIF, que assessoren els metges de capçalera i els donen suport. Deixen fulletons sobre l'eutanàsia a les farmàcies i biblioteques. Ajuden la gent que no pot fer altra cosa que vomitar. De tant en tant, els pacients encara poden caminar, menjar, beure i parlar, però ja no suporten la por.

Distelmans també havia estat una estona a la festa de comiat: Steve se n'anava, un home jove en cadira de rodes, pare d'una nena. Els detractors li retreuen que dona el vist-i-plau massa de pressa. Per exemple, quan va practicar l'eutanàsia a un home que patia per una operació de canvi de sexe que no havia sortit bé. O quan la va practicar a uns bessons sords de quaranta-tres anys que corrien el risc de quedar cecs. Un home jove es queixa d'ell perquè va matar la seva mare, que sofria una depressió.

Abans d'Auschwitz, Distelmans havia dit al seu despatx: "Som la primera

generació que podem determinar l'inici i la fi de la vida de manera artificial. La gent es fa cada cop més vella i les màquines ens mantenen en vida per sempre. Ens hem de fer càrrec que no tothom vol seguir aquest camí". Està en contra d'una dictadura de les màquines.

A Cracòvia, els metges i Distelmans ja han acabat de les postres. Surten del restaurant i fan una visita per la ciutat. Tenen etiquetes amb el nom. S'enganxa l'etiqueta a la samarreta, es posa la bufanda per sobre i després la jaqueta. "No sé si, aquí, hi tinc adversaris". Abans del viatge, havia aparegut una imatge d'ell al Google on li havien posat un uniforme de les SS a sobre del jersei.

Al vespre, van a l'hotel Hilton Garden Inn. Al vestíbul de marbre hi ha un cartell d'"Una mort digna". És el dia abans de la visita a Auschwitz. "Per aquí, si us plau", diu el guia. Els dirigeix a una sala de conferències com a preparació per a Auschwitz. Wim Distelmans puja a l'entramat. "Avui reflexionem sobre un final de vida digne. Hi ha hagut protestes abans del nostre viatge, però no hi ha lloc millor per reflexionar sobre la dignitat que Auschwitz. Quan treballem amb l'eutanàsia, hem d'enfrontar-nos a la part negativa. La paraula *eutanàsia* significa 'bona mort'. Això és un problema.

Haurem d'explicar que ens referim just al contrari del que va passar a Auschwitz”.

Aplaudiments.

Sonja Snacken, la xicoteta, puja a l'entarimat. Mostra imatges d'Abu Ghurib, de gent que han penjat a Iran, de sirians torturats en presons. “Quan algú és inferior a un altre i alhora en depèn, pot passar que l'humiliïn.” Explica una història famosa d'un experiment a la presó de Stanford als Estats Units en què els estudiants assumien el paper de presos o guardes per aquesta recerca científica. Van haver d'interrompre'l perquè els guardes havien perdut el control i maltractaven els captius.

“Què vol dir això per a nosaltres?”, continua Distelmans: “Molts de nosaltres som metges i tenim el poder sobre altres persones. Ho sabem tot millor. Ens han ensenyat a mantenir-los en vida, però hem d'anar en compte i no continuar tractant els nostres pacients quan ells així no ho desitgin i prefereixin morir. Ningú no s'hauria d'imaginar tenir el valor de poder jutjar la vida dels altres. Som servents dels nostres pacients i quan arriben al final, hem d'acceptar el nostre fracàs com a metges.”

El psicòleg Manu Keirse agafa el micròfon. D'alçada baixa i cabell gris, porta ulleres i una camisa de quadres. Ha treballat quaranta anys en hospitals

belgues i ha visitat diversos llocs commemoratius dels camps de concentració. El títol de la seva exposició és “El que m'ha ensenyat Auschwitz sobre el tractament de malalts terminals”. “Volem observar les injustícies d'aquella època i convertir-les en justícia. A Auschwitz, els nazis van transformar la gent en números. Els van donar roba de ratlles. Els van prendre el nom i els van tatuar un número. I què ens passa

El flamenc Wim Distelmans és el “Doctor Mort” per al Daily Mail.

a nosaltres? Als hospitals no parlem de gent, els anomenem pel nom de la seva malaltia: el càncer d'allà darrere, el pulmó d'allí, l'intestí del costat...”. Keirse fa silenci. “Deixem de fer això, com podem millorar?”

El viatge de Cracòvia a Oświęcim dura una hora i mitja per autopista. Keirse llegeix un llibre durant el viatge que es diu “El cor il·luminat: les conseqüències psicològiques d'una vida sota un temor extrem”, escrit per un supervivent d'un camp de concentració. Guy Kleinblatt, el fotògraf que va perdre la família en aquest camp de concentració, repenja el cap sobre les mans amb els ulls tancats. Wim Distelmans mira una pel·lícula sobre el tema a l'ascensor de l'autobús. Passen de llarg la maresma.

Abans d'entrar als denominats *stalags* d'Auschwitz, un grup de nens s'empenyen i fan soroll mentre passen busos. Els belgues baixen del bus i es divideixen en grups per un prat. La tardor ja ha engroguit les fulles dels arbres. “Per què no plou?”, diu una dona. Els metges esperen el guia.

S'agafen una audioguia, travessen la porta giratòria metàl·lica i al pati interior hi veuen un home que farà una visita en holandès. Els metges s'agrupen al seu voltant. El segueixen per l'entrada per on portaven els jueus. Darrere de la porta, hi diu “Arbeit macht frei”, el treball us fa lliures. S'hi aturen un moment i es queden mirant-la.

Continuen i van per l'edifici de toxo. Veuen una urna amb les cendres dels morts. Darrere d'una vitrina hi ha una maqueta d'una cambra de gas. Per uns forats al sostre s'hi llançava el gas verinós, el Zyklon-B. Passen pel costat d'unes muntanyes de cabells de dones que van rapar abans d'executar-les per fer-ne catifes. Hi havia una pila de vidres d'ulleres trencats. Una habitació plena de menjadores de les quals s'alimentaven els presoners. Milers de sabates, unes a sobre de les altres, amb corretges, talons i canyes. Se'ls adhereix pols i terra. Un munt de croses. Pròtesis de cames de nens. Muntanyes de maletes amb noms i dates: òrfena Hana Fuchs. 3 de juny de 1936.

A Wim Distelmans li costa caminar, s'entrebanca gairebé com si anés per llambordes. Feia mesos que pensava en aquest indret. Volia comprendre què

Steve, candidat a morir (segon per la dreta), en la seva festa de comiat en unes instal·lacions sanitàries a Brussel·les, on moltes vegades els toca recollir ampolles de xampany.

duu a una persona a aniquilar-ne altres. Volia veure l'assassinat en massa industrial, volia veure la monstruositat, l'abisme per entendre la diferència entre això i una mort per amor i respecte. També tenia por d'arribar a aquest punt. Ara sent el temor. Despulla les seves paraules de tot significat. Diu que no entén res.

Guy Kleinblatt, el fotògraf jueu, l'avança, cerca el seu besavi, un signe d'ell. Va pels grans passadissos de les cases, al terra hi ha palla. A les parets hi ha fotografies d'homes i dones amb els seus noms. Es mira els presoners a la cara. Hi reconeix el seu dolor, però on és el seu besavi?

Els metges baixen per unes escales al subterrani on hi ha unes cel·les en què els presoners havien d'estar contínuament drets. Unes altres cel·les on mataben de gana la gent. Passen per una cambra de gas i miren les parets, on romanen les rascades d'ungles. Una estació per a presoners malalts on els metges de les SS els practicaven experiments. Hi esterilitzaven homes i dones. Els injectaven fenol al cor. S'aturen en aquella sala. Hi ha un estescopi i una bata blanca en una taula.

Wim Distelmans i Manu Keirse surten. Keirse diu que el pitjor és que a alguns nazis els agradaven els animals. "A Heß li encantaven els gossos." Una dona del grup s'uneix a la conversa.

Diu que li agradaria ampliar l'eutanàsia per a la gent que està farta de viure. També troba que els nens no haurien de necessitar tampoc la signatura dels pares.

Distelmans i Keirse entren en una llibreria abans de marxar. Tots dos es compren el llibre de Miklós Nyiszli "Jo vaig ser l'ajudant del Doctor Mengele". El van empresonar, però després va formar part d'un comando especial i havia treballat amb el doctor Mengele en un crematori. Hi relata que havia de bullir els cossos en barrils per dissecar-ne els ossos i que va trobar una dona viva sota una muntanya de morts.

Distelmans mira les pàgines del llibre. Diu que li agradaria entendre-ho.

El grup va a un punt de trobada proper per menjar. Com a mostra de respecte, no hi serveixen alcohol. Alguns no tenen gana. Distelmans i la seva xicota estan asseguts en un banc. Després els metges fan una foto de grup sota els arbres. Fa un dia clar. El guia els diu que reprenen el viatge per veure la posta de sol a Birkenau.

Al camp de concentració Auschwitz-Birkenau, hi arribaven amb tren. Quan baixaven, es repartien en dues fileres. Distelmans i els seus col·legues caminen per les vies. El sol baix desprèn una llum daurada sobre la terra. En una andana hi ha un vagó sense finestres.

És un lloc ampli, on creix herba d'un verd intens. Distelmans travessa els filferros. Vol parlar. Parla del fals paternalisme dels metges. Per a ell, un metge paternalista és com algú que obliga a viure. Un que ho sap tot millor i vol convèncer els pacients d'un tractament, en comptes d'explicar-li les seves possibilitats. Un metge paternalista és una persona assedegada de poder. Dinstelman posa les mans una sobre l'altra. El pacient és la mà de sota i el doctor la de sobre. Té el poder. De petit, anava a una escola de jesuïtes on els donaven punts si delataven els altres.

Keirse se li acosta per darrere. Es coneixen de fa vint anys. Keirse és catòlic i Distelmans ateu. Keirse diu que s'ha hagut d'asseure davant de les ruïnes de la cambra de gas perquè no podia més. Perquè és un lloc sense esperança. Llavors explica que sempre mirava de mantenir a la banda de la vida els qui s'assessoraven sobre l'eutanàsia. Diu: "Es troben tan sols amb el seu dolor. Els haig de donar perspectiva. Un aniversari, un casament, anar al mar, agafar a algú de la mà, coses així. Saps, Distelmans? Si no ho faig, la por és massa gran".

Els doctors se'n van després d'haver vist un cas extrem de restricció de llibertat amb el desig de trobar una llibertat màxima. La majoria diu que els ha emocionat aquesta visita. Ara podran

A Bèlgica qui sol·licita l'eutanàsia ha de poder estar en plena capacitat de raonar. La xarxa de metges LEIF assessora els de capçalera i els dóna suport.

ser millors amb els seus pacients, més compassius. També hi està d'acord Distelmans.

Tanmateix, a diferència dels altres, ell ha vingut amb una idea fixa a Auschwitz. Volia que els seus companys entenguessin la definició de llibertat. Que veiessin que només hi ha llibertat quan una persona es deixa anar del poder d'altri. És una persona radical, absoluta. No veu que aquesta llibertat de decidir sobre la pròpia vida pugui desbordar el pacient. No veu que una persona que es troba entre la vida i la mort només vulgui algú que li digui: "No te'n vagis".

De tornada a Cracòvia regna el silenci a l'autobús. A fora ja s'ha fet fosc,

el bosc projecta ombres a la carretera per la llum dels fars. Just davant de les ruïnes de la cambra de gas li truquen. Era una família belga que li demanava aplicar l'eutanàsia un familiar que pateix una malaltia incurable i es troba en un coma. Distelmans els explica que ell no hi pot fer res si no és que ha posat per escrit la seva voluntat. A continuació, tanca el mòbil.

Això l'ha enfadat. Si encara fos viu, li faria l'efecte que fa tanta nosa a la seva família que fóra millor que fos mort. "No seleccionem la gent. Necessitem el dret a morir, però això implica tenir l'opció de no exercir aquest dret."

L'última tarda a Polònia, van a un restaurant a l'antic barri jueu de Cra-

còvia on demanen vodka i arengades i un home toca el violí, hi ha bon ambient. Es posen a parlar dels seus nens i de les vacances a Suècia. A mitjanit, tornen a la feina. Debaten sobre el cas d'un company de torn que preguntava si es podia matar un nazi. El pacient en qüestió és hemiplègic i pertanyia a les unitats militars Waffen-SS. Té penjat un quadre de Hitler a sobre del seu sofà. Li ha denegat l'eutanàsia, perquè considera que un nazi no es mereix una mort digna. Un altre diu: "Jo no podria comprendre el seu patiment, perquè no es comporta com una persona normal. Si el matés, em sentiria com un assassí".

Distelmans estava assegut al costat i no deia res.

Quan torna a la feina el dilluns següent, encara pensa en aquella conversa. Va en bata a la sala d'eutanàsia d'un hospital de Brussel·les. Per la finestra es veuen arbres molls per la pluja i perdent les fulles. Aquí s'estiren els pacients abans de la infusió letal. Des d'allà, veuen els arbres. Però normalment, allà, s'hi asseuen els amics. Distelmans diu que moltes vegades els toca recollir ampolles de xampanye de la sala.

Mira enfora i amb l'alè entela el vidre de la finestra. Pensa uns instants en el nazi. Llavors diu que li practicaria l'eutanàsia si la seva sol·licitud complís amb la llei. Diu que ho faria per respecte al seu dolor i per humanitat. Com un acte d'amor incondicional.

Katrin Kuntz
© Der Spiegel

Traducció d'Oriol Vallverdú

Badanadal
MANLLEU Del 6 de desembre al 7 de gener

2 pistes i tobogan de gel, ludoteca i parc de Nadal, espectacles, activitats, tallers, exposicions, i molt més...

info www.badanadal.cat

manlleu, capital del Ter

Ajuntament de Manlleu OPE Oficina de Promoció Econòmica i Turística de Manlleu MAB Manlleu Associació de Botigues BBVA

5 EXPRESS POP UP STORE Manlleu

del 6/12 al 5/01

PLAÇA FRA BERNADÍ, 5

"la botiga de les botigues"

(m) OPE Oficina de Promoció Econòmica i Turística de Manlleu MAB Manlleu Associació de Botigues Diputació de Barcelona +informanlleucomerc.cat